

Свинопас

Богдан Жолдак

Оновлялися листочки. А Мегедь сидів і так глибоко думав, що тричі забував, про що. О: про красу рідного краю.

Та була французженка одна, вона ніяк не ставила свою закарлючку. До заліковки, а в цей момент чомусь дивилася далеко-далеко. Мегедь би охоче взяв, куди.

От про неї саме й думав він, сидючи серед шереху юних віт: її сірі очі взагалі ніколи не зосереджувалися на близьких предметах, це він точно підмітив.

Коли тягнув "шпору". Така молода собою, лицем тендітна, тілом дебели – прокляттям вона стала для Мегедя, просто прокляттям...

І носом шморгав смиренно, і нітився, і кліпав – вона не хотіла цього бачити, линучи очима в далечінь. "Щоб вони тобі повилазили".

Він дуже часто любив ненавидіти її і несподівано побачив поруч у тридцять восьмому номері автобуса. Нічого тут дивного не було – квартири викладачів були поруч із гуртожитком.

Зовсім близько, у-у, ненависна. І одступитися нікуди. І погляд її ненависний, далекозорий. Отут, не в аудиторії, він міг спокійно її не боятися. Усі тридцять хвилин вилуплятися на неї. Безсоромно – погляд її сірий витав десь ген, за пропливанням споруд, за мерехтінням гілок. Автобус поколихував її великі груди під строкатим шовком блузки, і Мегедь через пасажирів дивився туди.

Коли трусився в автобусі, до нього прийшла любов.

Горобенко сидів за прошарпаним ним же столом.

Безсило вдавлюючи в нього недопалка.

Коли Мегедь розчинив двері й увійшов до кімнати, там пахтіло дорогими духами. Горобенко знову запалив того недопалка, що стирчав йому з рота, тютюном перебив парфумні пахощі. І заходився ще раз переписувати вірша.

Старшокурсник. Його ніс димить. Пихкаючи натхненням.

Мегедь тримав у руках пляшку, однак не осмілювався переривати Горобенка, хоча у голові йому калатала та гойдлива мелодія, яка так несподівано увійшла в його життя, увірвавшись у ритмічне погойдування тридцять восьмого автобуса...

Коли Горобенко вступив до університету, він почав щосили пити. Охочим знати чому, він пояснював чому: за його недовгий вік горілка п'ять разів піднімалася в ціні, і, коли до рук траплялися гроші, тривога огортала його, що буде і шостий. Боячись, що не доп'є, він кожного такого разу читав усім свої вірші, тут же їх лаючи, мовляв, я був сильним, гарним, розумним хлопцем. І ось такого чудового хлопця я занапастив.

Мегедь ще раз рипнув дверима, кахикнув.

– Горілка – сила, спорт – могила! – вигукнув він, протягаючи наперед пляшку і намагаючись якомога блиснути очима.

Горобенко ж і не дивиться, не підводить очей від столу, а довго й уважно ставить

крапку.

- Не питиму, - ворухить його верхня губа.

Мегедь стоїть біля дверей, притулившись до пляшки, й не вірить.

- Хоч трішки, ну, символічно...

Його бентежить такий поворот. Чим заклопотаний друг?

- Ось у що я тут перетворився! О! - Він тицяє Мегедеві аркуша з рядками.

Той бере, але не читає.

- Плюю я на цей, - кривляється, - кєєвський великодержавний університет!

Розумієш, друже, я вже забуваю слова.

Мегедь затряс головою, що розуміє. Підштовхуючи столом пляшчину.

- Скоро вже я буду заново їх вивчати, наче які чужі. Та мертву мову, виявляється, легше зберегти, аніж живу, розумієш? І не благай. Не буду.

"Я ж - закохався", - хотів сказати Мегедь.

- Хоч чарочку, - каже він.

- Столиця! Плював я на таку столицю.

Він витирає губи і довго ще глузує зі столиці, пов'язуючи на шию дорогу американську краватку.

Мегедь, стоячи, нічого не розуміє. - Хоч крапельночку... - нудить він, бо постає те музичне коливання в тридцятьвісімці.

На це Горобенко нічого не відповідає. У нього з'явилася інша мета. Яка - він не розкриває. Він хапає вірша, тицяє до кишені і разом зі своїми коштовними ароматами тікає тверезий.

Тоді Мегедь грюкнув об стіл, втупився в стіну й почав пригадувати деталі, які відбулися в автобусі.

На ранок він прокинувся у своєму ліжкові у жакеті і штанях. У них же він вийшов і почвалав до овочевого. Там він став із прозорим кульочком біля квашених огірків, і, вилучивши мить, підвів свої німі очі на продавчиню. Та не витримала довго. Він знав.

Отже, похмелившись півкульком розсолу, потім ще трошки одійшов, далі почекав, доки одпустить. І поїхав на залік.

Його шалена вимова змусила нарешті француженку на нього глянути. Її погляд повернувся для цього з далечини й сфокусувався на Мегедеві. Вона побачила юнака, але він був для неї лише короткоголовим студентом.

- Ну, ну. Альон.

В голові йому усе так стислося, що вилетіло геть.

Мегедь зашарівся й почервонів дужче за Київський університет. Потім він почав мовчати. Її погляд знову полинув геть за вікно, рука з ланцюжком відперла загостреного профіля. Мегедь мовчав, як сало в посилці. Вікно картато відбивалося у її зіницях й іскрило рудуваті кучері над чолом...

Після чого француженка сказала:

- Бон. Скажіть, я ж од вас не вимагаю багато? Ну виучіть ви хоча б авуар і савуар. Тоді й приходьте. Оревуар.

А на букет його так і не глянула.

Мегедь ще довго сидів і душею чув, як університет потроху порожніє.

Він ніс букет порожніми коридорами. Сесія кінчалася, кожна аудиторія була заставлена квітами, такої пори університет виповнений невластивих пахощів.

Він заходив у кожні двері, виймав із банок рослини, пригортав їх. Його букетик загубився десь межи інших квітів. Пахучий, він вийшов на свіже повітря.

Так дійшов до критого ринку, де все це оптом продав перекупці.

Він знову ступив на навощений той паркет. Кілька років тому на першому вступному іспиті отримав двійку. З екзаменаційним листочком в руці він скинув у коридорі черевики й увійшов до декана, відчувши пучками пальців гладенький холод той. По тім обчхав деканові весь стіл і розплакався, простягаючи екзаменаційного листа. Декан якийсь час споглядав цю постать, а потім викликав голову екзаменаційної комісії:

– Допоможіть хлопчині.

Босих він тут не бачив ніколи.

Мегедь заховав свою зелену соплину й опинився в університеті. А декан ще довгенько сидів, думаючи, дивлячись на блискучу кульку на ручці власних дверей, які зачинилися за білявим хлопцем...

Тепер же Мегедь слухав деканові слова, не розумію чи, лише вхоплюючи значення: стипендія накрилася.

Прикрість підіймалася поволі – його ганить людина, яку він вважав за рідного батька, і він з докором глянув на декана. Не знав він того, що перед ним тут була французенка й говорили з нею довго, але вона, однак, не хотіла нічого розуміти, а на півслові його обірвала, грюкнувши дверима. Декан довго споглядав їх, дермантинові, бо на чорноті їхній закарбувався непокірний рух її блискотливих кучерів...

Однак Мегедь втратив єдину людину старшого покоління, яку поважав, і втік у заповітне місце в яблуневім саду під гуртожитком.

Він блукає у зграях дерев, пролітає вітерець, видмухнувши із віт пахощі квіту. Мегедь, висякавши носа, вбирає у себе красиве повітря, хащі-пащі огортають його, він блукає ними до нестями, полохкаючи африканців, які цілують білявих старшокурсниць...

Дерева, здається, розступилися перед її вікном. Треба ж так, саме тоді, коли її сильні пальці взяли акорд і над слов'янськими садами полинула давня французька пісня. Ота, що народилася для Мегедя в тридцять восьмим автобусі...

Мегедь припиншк. Він сів.

Уперше рояль грав так близько. Кожен звук цього чорно-лискучого інструмента поціляв усередині Мегедя відповідного дзвоника! Вони тихенько дзеленькали там, де знаходиться душа.

Він збагнув, що все, що було дотепер, – то лише піаніно, й усе в нім розступилося перед мелодією, яка оповивала, а потім наповнювала. Той рояль уже калатав замість серця – і там, за вікном, також! А голос її французький, несподівано сильний, злітав над

усіма спалахами струн і розсипався незрозумілими до болю іноземними словами. Немов незбагненим яблуневим цвітом обсіпавши Мегеда, чого вже люди на витримати не здатна.

Повітря знизу було пахуче, а згори в нім купчилися хмарини – це перше, що він втямив, коли пісня закінчилася.

Лягнула кришка рояля, все пропало. Він одірвався від землі й полетів туди, де пахнуть пелюсточки. Він кидався у яблуні, наче в морську піну. А потім знову приходив під її вікно й падав там. Тоді сідав. Далі знову зринав у пахощі, знов і знов у густий яблуневий вир. Він зустріне, зустріне її у цім саду. Вона помітить в нього Гомера. От. Потім вони говоритимуть про красу рідної природи, довго, доки прокинеться та природа в них...

Шал налетить на них, молодих, і – понесе, помчить, немов могутній ескалатор, обох, ох, не можна, не можна думати про таке!

Бубухнув дощ. Війнуло землею. Вікно зачинилося.

Горобенко щоразу кудись таємниче зника і щоразу не признається, навіщо він тоді береже тверезість, студенти роз'їхалися на канікули, негри поїхали гуляти до Англії, а їхні білявки – на Чорномор'я.

Мегедь був сам у гуртожитку, самотніший за Робінзона Крузо. Якого він тут спізнав і полюбив. Він не поїхав до села, щоб не бачити його тепер взагалі.

– Кожне село має свого ідіота, – приказував голова сільради, виписуючи йому паспорта, – так наше нарешті здихалося.

Одногодки Мегедеві з армії вже поприходили, його ж туди не взяли через більмо. Тоді він і вирішив, що пора. Тоді й подався до Києва, щоб перемогти це місто, бо був єдиний на все село, хто писав вірші.

Коли він сюди вступив, одразу ж випросив у методистки фірменого бланка з печаткою й відписав своєму колишньому голові ввічливо: мовляв, я живий і здоровий, учуся у вузі, чого й вам бажаю.

На літо влаштувався перевіряти квитки в транспорті і з того харчувався. "Же се, тью аве", – штовхав він пасажирів наче ненароком.

Надвечір вітер гуляв порожнім гуртожитком, кожна кімната світилася оголеною койкою, це місце, здавалося, й не було ніколи залюднене. Особливо, коли оживав у Мегедеві спів з отого заповітного вікна...

Одного разу в порожняві Мегедь чітко почув кроки. Він крізь шпарину визирнув – у коридор з того кінця заходив Горобенко.

Мегедь зрадів надзвичайно й заліз у пилюку під ліжко.

Двері одчинилися ключем, і зайшли дві Горобенкові ноги. А далі – ще дві ноги зайшло, жіночі, на височезних заках. "Гав!" – уже майже сказав Мегедь і тут почув несподівано:

– Жьо не саве па, ке тью етюди франсе.

Паркетини під ним розповзлися, балки й перекриття розійшлися – Мегедь полетів у чорну глибину – ЦЕ БУВ ЇЇ ГОЛОС!

- Ні, - відповів, наче й нічого не трапилося, Горобенко, - цю книжку вивчає мій друг.

Друг лежав за півметра й уже почав стогнати з роз пуки - він би оддав будь що на світі - й паспорта б віддав! - аби лише вискочити із пастки...

- Ось як живуть поети, - раділа далі вона.

- Я вивчаю ось цю книгу. Омир - це...

- ...твій кумир, - сміялася вона.

Далі Горобенко заговорив про сліпців-кобзарів, і Мегедь поволі розумів, що йшлося про Гомера.

У яблуні піду, та потаймиру

Отам вивчатиму Омира, -

цитував себе Горобенко, гупаючи підборами об паркет.

"Ось вона зараз, осьось, нахилиться й зазирне під ліжко, - картався Мегедь. - Які очі в неї будуть, Господи, і які очі, Господи, будуть у мене", - зіщулювався він у мишу під тим ліжком. Але вони сіли-таки на ліжко, й Мегедь утулився в куток. У них там чмокнув корок і задзюрчало по склянках вино.

Розмови їхньої Мегедь вже не тямив:

- ... гекзаметр, ... бустрафеддон...

"Що завгодно, лише б не зазирнула... - благав під ліжком Мегедь. - Я помру".

Тут у повітрі пилюки було більше, аніж повітря, - ухопившись за ніс, він німо лежав на долівці.

Зненацька голоси на півслові увірвалися. У цій надзвичайно напруженій тиші Мегедь здобув надію.

Однак тут він побачив біля свого лица Горобенкову краватку, сорочку. Купа одержі швидко зростала - ударилися об діл її імпорвні туфлі, а зверху усе це накрила яскрава червоношовкова блузка...

- О-о-о, - простогнав нарешті Мегедь, коли матрац дуо увігнувся, пружини гримнули, наче розладнаний рояль, заглушивши його зойкіт і їхні поцілунки.

Він скрипів зубами, щоб не вирвалося слово, а вібрація ліжка трусила й трусила порохняву, віддаючи боляче в голову, він щосили притиснувся до паркетин - двигтіло все геть у нім, він відчував тиск невимовний, наче на нього накотився той чорний рояль... Єдина думка, яку він запам'ятав, така: "Але ж Горобенко вивчає не французьку, він же в англійській групі..."

Пружини напиналися й напиналися над ним, знесилюючи його, ліжко, смикаючись, поволі одповзало од стіни, вслід за ним повз на спині й Мегедь. А потім усе знову пішло до стіни, а голос Мегеда казав йому, що то не вона,

що то не вона,

що то не вона,

що то не во...

Лежачи ніч під ліжком, він утратив

свого друга,

утратив свою любов.

Знову почався навчальний рік.

Був вечір. Вона вийшла на вулицю після кафедри і сказала:

- Тьху .

Там її протягли, бо вона тягне усю кафедру назад - у неї виявився найнижчий середній бал, плюс зовнішній вигляд викладача університету, зневага до колег і нетерпимість.

Червона заграва університету знебарвила її строкату блузку. Потім вона сперлася об стовбур і так стояла, доки приїхав автобус, по-зміїному засичавши дверима. Навпомацки увійшла і поїхала ним. Образа давила, і вона гірко морщилася, коли почула над самим вухом:

- А ваш?

- Мій?

- Так, ваш.

Вона примружила очі і, здивована, побачила ними Мегедя.

- Бон суар, Мегедь.

- Ваш квиточок, будь ласка.

- А...

Вона вийняла талона з сумки. Він хвилинку зважував його в руці, наче яку чудасію, зиркнув на неї з-під лоба. І раптом кинувся уперед, штовхаючи дуже й дивуючи людей в автобусі.

Потім, пихнувши пасажирів, хутенько повернувся із пробитим листочком паперу.

- Арифметику, громадянко пасажирко, ви, я гадаю, у школі вивчали?

Їй здалося, що вона висить у повітрі.

- Вивчали, я питаю вас?

Автобус дивився на них. Вона дивилася на Мегедя.

- Я арифметику вивчала, Мегедь.

- Так тут я вам не Мегедь, я на роботі. Так от, - він виразно помахав продірявленою папірчиною, - контрольний пробив. А оце ось - ваш талон. Ну що, кількість дірок однакова?

Він уперше не заїкався.

- Боже ж мій, я зараз проб'ю... - почервоніла вона ще дужче.

- Ні, дірки не однакові, - зауважив лисуватий пасажир.

- Ви їдете давно, я бачив - од університету, і ви обманюєте контролера, ось, - Мегедь високо задер талончика, - так що давайте штраф платіть, а не "зараз проб'ю", - лунав його голос.

- Так, од самого університету й сіла, - додав літній у салатовому.

Вона спалахнула дужче за свою кофтину, однак голос свій він піднімав, доки не підніс його до крику:

- І не затримуйте контролера, давайте штраф платіть!

- Як ви так можете, Мегедь...

І от нарешті вони зустрілися поглядами.

Він вдихнув. Але витримав.

- Три рублі.

- Три. Ось. Тут. Беріть.

Вона тицьнула йому гаманця. Він неквапом, пальчиком, розстібнув, витряс. Довго рахував мідяки.

Хоча й слабо їх бачив. Але:

- Два дев'яносто вісім! - оголосив він. - Ось так!

Вона знову й знову переривала сумочку свою, руки в неї були покvapливі, рвучкі, а такі гарні.

- Ну?

Переривши усе й не знайшовши там нічого, вона довго дивилася на Мегеда.

А потім усміхнулася одними очима своїми, хитнула густими кучерями й промовила:

- Свинопас.